

ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ ПОМОЛОГІЇ ІМ. Л.П. СИМИРЕНКА ІНСТИТУТУ САДІВНИЦТВА НААН УКРАЇНИ

І.В. ГРИНИК, доктор с.-г. наук, професор, академік НААН України, директор Інститут садівництва (ІС) НААН, 03027, Київ-27, вул. Садова, 23,
e-mail: sad-institut@ukr.net

В.В. ФІЛЬОВ, виконуючий обов'язки директора Дослідна станція помології ім. Л.П. Симиренка Інституту садівництва НААН України, с. Мліїв, Черкаська обл.,
e-mail: mliivis@ukr.net

Присвячується 100-річчю заснування Дослідної станції помології ім. Л.П. Симиренка Інституту садівництва НААН України. Показано основні етапи становлення і розвитку установи, та висвітлено її головні наукові досягнення.

Ключові слова: садівництво, плідівнича наука, розсадник, сорти, напрями діяльності, історія створення.

Історія Дослідної станції помології ім. Л.П. Симиренка ІС НААН сягає у ХІХ ст. і починається з найбільшого в Російській імперії розсадницького господарства, яке видатний помолог Левко Платонович Симиренко створив біля Млієва (теперішня Черкаська область) на орендованій землі графині Балашової та керував ним протягом 32 років (1887-1919). З метою проведення досліджень Л.П. Симиренко налагодив зв'язки з ученими Німеччини, Франції, Бельгії, Голландії, Італії, Австро-Угорщини, США та інших країн, одержував від них садивний матеріал відомих на той час сортів плодових і ягідних культур, збирав саджанці та живці найцінніших сортів плодових і декоративних порід з різних місць України, Прибалтики, Молдавії, Кавказу, Криму.

У 1912 році у розсаднику вже налічувалося майже 3 тисячі сортів різних рослин, у тому числі яблуні – 900, груші – 889, черешні та вишні – по 350, персика – 115, абрикоси – 56, агрусу – 166, горіха – 45. Крім того, була зібрана велика кількість бузку, троянд (937 сортів) і 305 різновидів хвойних дерев і кущів. Розсадник був єдиною в Росії та однією з найбільших у Європі помологічних колекцій плодових, ягідних і декоративних культур.

Оцінюючи стан промислового садівництва, Л.П. Симиренко зазначав, що тільки правильний добір сортів, придатних для умов даної місцевості, міг забезпечити успіх плодового саду. Він вказував на необхідність закладки при розсадниках колекційних садів, де можна було б наочно познайомитися із сортами і раціонально вирощувати дерева кращих із них. Закладаючи мачотний сад, учений мав намір всебічно вивчити зібраним сорти, зокрема, їх реакцію на клімат, ґрунт, вологу, стійкість проти шкідників і до хвороб, щоб відібрати кращі та рекомендувати для масового розведення в промислових і любительських насадженнях.

За влади більшовиків розсадницьке господарство Л.П. Симиренка було націоналізоване та передане Черкаському Укрземвідділу.

Беручи до уваги територіальну близькість установи до Млієва, а також особливі заслуги місцевих селян по збереженню господарства в період переходу влади, Вчений Комітет визнав доцільним присвоїти йому найменування Мліївського. 25 листопада 1920 року рішенням Колегії Наркомату землеробства УРСР на базі розсадника було засновану першу на Україні дослідну установу по садівництву – Мліївську садового-городню дослідну станцію.

В 1923 році розсадник Мліївської дослідної станції був реорганізований у Центральний державний плодорозсадник України. Перед ним ставилося завдання вирощувати садивний матеріал плодкових дерев у широкому помологічному сортименті для всієї республіки та підщепи для інших державних розсадників.

Першим директором станції був призначений Володимир Левкович Симиренко, син славетного вченого, який втілював творчі ідеї прадіда, діда і батька в реальність, завершив справу кількох поколінь Симиренків. Він був справжнім корифеєм українського садівництва: створив і розвинув усі потрібні атрибути помології, типи розсадництва, системи науково-дослідних установ і державних розсадників і, нарешті, державну «Помологічну книгу». Іншими організаторами станції були професори Л.М. Ро і В.П. Попов, науковий співробітник М.А. Гросгейм та ін. За їх безпосередньої участі були створені і до 1927 року вже працювали відділи плодівництва, овочівництва, ентомології, сільськогосподарської метеорології, фітопатології, технічної переробки плодів і овочів, агрохімії тощо.

У 1958 році у зв'язку з 70-річним ювілеєм розсадника Мліївської дослідної станції присвоєно ім'я його засновника Л.П. Симиренка. У квітні 1989 року з ініціативи тодішнього директора станції М.М. Артеменка та за підтримки наукового колективу установу було реорганізовано в Мліївський науково-дослідний інститут садівництва Лісостепу України ім. Л.П. Симиренка, у 1992 році згідно з наказом Президії Української академії аграрних наук було перейменовано у Мліївський інститут садівництва ім. Л.П. Симиренка УААН, а в 2006 – в Інститут помології ім. Л.П. Симиренка УААН. В 2017 р. його реорганізовано у Дослідну станцію помології ім. Л.П. Симиренка Інституту садівництва НААН України. Її колектив продовжує славні традиції симиренківської династії та втілює ідеї видатних земляків у життя. Станція є однією з провідних наукових установ системи Національної академії аграрних наук (НААН) у галузі плодівництва. Науково-дослідні роботи ведуться тут по чотирьох науково-технічних програмах НААН: “Генетичні ресурси рослин”, “Садівництво і ягідництво”, “Захист рослин” і “Аграрна економіка”. Дослідження проводяться з найбільш поширеними плодовими та ягідними культурами в зоні Лісостепу України, а саме: яблуня, груша, слива, вишня, черешня, абрикоса, персик, алича садова, чорна смородина, порічки, малина, агрус, фундук, горіх волоський та рослини, малопоширені в культурі.

Основними напрямками діяльності установи є розробка наукових основ збереження та розширення генетичного різноманіття плодкових, ягідних, горіхоплідних і рослин, малопоширених в культурі, формування їх генбанку, пошук та ефективне використання біологічних ресурсів шляхом селекції, інтродукції та біотехнології, поповнення та вивчення генетичних колекцій та підтримання їх у належному стані, розмноження нових сортів і генетично

цінних форм традиційними та біотехнологічними методами, вдосконалення інтегрованої системи захисту нових сортів плодових, ягідних і горіхоплідних культур від шкочинних організмів за допомогою регулювання їх розвитку та чисельності, розробка науково-методичних основ удосконалення механізмів ціноутворення та функціонування аграрного ринку і його інфраструктури. Ключовими питаннями розвитку установи як центру створення селекційно-технологічних інновацій у галузі садівництва є оформлення їх в об'єкти права інтелектуальної власності і нематеріальні активи з метою забезпечення безперервного інноваційного процесу, трансферу наукових розробок у плодівничу галузь агропромисловості країни.

На даний час у колекційних насадженнях вивчається більше трьох тисяч сортів плодових, ягідних, горіхоплідних і декоративних культур, що є цінним генетичним фондом України, в тому числі 1259 – яблуні, 66 – груші, 181 – сливи, 57 – вишні, 58 – черешні, 73 – абрикоси, 52 – дерену, 209 – чорної смородини, 82 – агрусу, 105 – малини, 75 – фундука, 51 – горіха волоського, 68 – бузку, 27 – калини, 29 – персика, 60 – порічок.

Останніми роками виведено та запатентовано сорти: яблуні – Мир, Благодать, Власта, Даринка, Любава, Ювілейне МІС, Мавка, Внучка, Пламенне, Городищенське, Мліївчанка осіння, Світанок Млієва, груші – Оксамит, Райдуга, Ампір, Новинка мліївська, Чарівниця, Зеленка мліївська, черешні – Легенда Млієва, Дар Млієва, Сонячна мліївська, вишні – Альфа, Жадана, Оптимістка, сливи – Ненька, Пам'ять матері, Кантата, Оригінальна, Трудівниця Млієва, Волошка, Вереснева, Янтарна мліївська, агрусу – Елегант, Легінь, Красень, чорної смородини – Муза, Мелодія, Консул, Орфей, Симфонія, малини – Веселка, Вогник, калини – Україночка, Великоплідна, Рубінова, Коралова, кизилу – Михайлівський, Таня. Вони відзначаються підвищеною стійкістю до найбільш поширених і шкочинних хвороб і за комплексом господарсько цінних ознак на 20-30 % переважають існуючий промисловий сортимент цих культур.

До Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення на Україні, на сьогодні внесено 72 селекції Мліївської станції: яблуні – 17, груші – 11, черешні – 5, вишні – 4, сливи – 10, агрусу та калини – по 5, малини – 2, чорної смородини – 8, кизилу, жимолості, горіха волоського, фундука, а також підщепу для яблуні – по одному. Мліївські сорти неодноразово нагороджували найвищими нагородами на міжнародних і національних виставках. Так, золоті медалі Міжнародної виставки в Ерфурті отримали Слава переможцям (яблуня), Волошка (слива), срібну та бронзову – Ребриста і Нарядна з Млієва (груша). На Міжнародних виставках у Штутгарті сорти яблуні Пепінка золотиста і Росавка були удостоєні золотої та срібної медалей відповідно.

Усім, хто сьогодні цікавиться садівництвом: і агрономам, які зберегли свій виробничий потенціал, і садівникам-аматорам, для яких сад – не лише матеріальна підтримка родини, а й поклик душі, і фермерам плодівничого профілю, і працівникам розсадницьких господарств – ми маємо, що запропонувати. Це – і нові сорти, і технології, і системи захисту рослин, і повний науковий супровід, а також садивний матеріал плодових, ягідних і декоративних культур.

HISTORY AND PRESENT TIME OF THE L.P. SYMYRENKO RESEARCH STATION OF POMOLOGY OF THE INSTITUTE OF HORTICULTURE, NAAS OF UKRAINE

I.V. GRYNKYK, Doctor, Professor, Academician of NAAS of Ukraine, Director
Institute of Horticulture, NAAS of Ukraine,
03027, Kyiv-27, 23, Sadova st.,
e-mail: sad-institut@ukr.net

V.V. FILIOV, Acting Director

L.P. Symyrenko Research Station of Pomology of the Institute of Horticulture,
NAAS of Ukraine, Mliiv, Cherkasy region,
e-mail: mliivis@ukr.net

The paper is devoted to the centenary of the L.P. Symyrenko Research Station of Pomology foundation. The authors have depicted the main stages of the institution formation and development and elucidated its principal scientific achievements.

The history of the station began with the creation of the greatest in Russian Empire nursery farm by the outstanding Ukrainian pomologist Levko Platonovych Symyrenko near Mliiv (the now Cherkasy region). As early as in 1912 the cultivars of different plants numbered almost to 3 thousand here. On November 25, 1920 according to the decision of the Board of the People's Commissariat of Agriculture of the Ukrainian SSR the Mliiv Horticultural and Truck Gardening Research Station was created on the basis of the above mentioned nursery.

Its first director was L.P. Symyrenko's son Volodymyr Levkovych, who embodied the creative ideas of the great-grandfather, grandfather and father, realized the cause of several generations of the Symyrenkos. He was a real founder of the Ukrainian horticulture, namely: created and developed all the attributes of Ukrainian pomology, systems of research institutions and state nurseries and the State "Pomological Book".

V.L. Symyrenko, professors L.M. Ro and V.P. Popov, research worker M.A. Grossheim and others were major organizers of the station. With their direct participation the departments of horticulture, vegetable growing, entomology, agricultural meteorology, phytopathology, technical processing of fruits and small fruits, agrochemistry etc. were founded and functioned by 1927 already.

In 1958 the station was named after L.P. Symyrenko. In the April of 1989 on the initiative of its then director M.M. Artemenko and with the support of the scientific collective it was reorganized as the Mliiv L.P. Symyrenko Research Institute of Horticulture of the Lisosteppe of Ukraine, in 1992 in accordance with the order of the Presidium of the Ukrainian Academy of Agrarian Sciences (UAAS) renamed as Mliiv L.P. Symyrenko Institute of Horticulture of UAAS and in 2006 as L.P. Symyrenko Institute of Pomology of UAAS. In 2017 it was reorganized as the L.P. Symyrenko Research Station of Pomology of the Institute of Horticulture of the National Academy of Agrarian Sciences (NAAS).

Today, it is one of the leading scientific institutions of the NAAS system in the horticultural branch. The scientific and research works are carried out in conformity with the four scientific and technical programmes of NAAS: "Genetical Resources of Plants", "Horticulture and Small-Fruit Growing",

“Plant Protection” and “Agrarian Economics”.

The main direction of the institution research activity is the elaboration of the scientific basis of the preservation and spread of the genetic versatility of the fruit, small fruit, nuciferous and minor crops.

At present more than 3,000 varieties of fruit, small fruit, nuciferous and ornamental crops are studied in the collectional plantations. That is the valuable genetic fund of Ukraine.

Today 72 varieties bred by the Mliiv Research Station have been entered into the State Register of the Plant Cultivars Favourable for the Spread in Ukraine.

Key words: horticulture, horticultural science, nursery, cultivars, activity directions, creation history.

ИСТОРИЯ И НАСТОЯЩЕЕ ОПЫТНОЙ СТАНЦИИ ПОМОЛОГИИ ИМ. Л.П. СИМИРЕНКО ИНСТИТУТА САДОВОДСТВА НААН УКРАИНЫ

И.В. ГРИНИК, доктор с.-х. наук, профессор, академик НААН Украины, директор

Институт садоводства (ИС) НААН Украины,
03027, Киев-27, ул. Садовая, 23,
e-mail: sad-institut@ukr.net

В.В. ФИЛЁВ, и. о. директора

Опытная станция помологии им. Л.П. Симиренко ИС НААН Украины,
с. Млиев, Черкасская обл., e-mail: mliivis@ukr.net

Посвящается 100-летию основания Опытной станции помологии им. Л.П. Симиренко ИС НААН Украины. Показаны основные этапы становления и развития учреждения, и освещены его главные научные достижения.

Ключевые слова: садоводство, плодородческая наука, питомник, сорта, направления деятельности, история создания.

Одержано редколегією 22.03.2021

DOI: 10.35205/0558-1125-2021-76-9-19

УДК 634:929:00

НАЙНОВІШІ ДОСЯГНЕННЯ КООРДИНАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ (КМЦ) «САДІВНИЦТВО» ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ ВОЛОДИМИРА СИМИРЕНКА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

І.В. ГРИНИК, доктор с.-г. наук, професор, академік НААН України

М.О. БУБЛИК, доктор с.-г. наук, професор, член-кор. НААН України

Інститут садівництва (ІС) НААН, 03027, Київ-27, вул. Садова, 23,
e-mail: sad-institut@ukr.net